

Prof. dr hab. Wiktor Dega (1896-1995)

Rektor Akademii Medycznej w Poznaniu w latach 1959-1962

Urodził się 7 grudnia 1896 roku w Poznaniu.

Po wybuchu I wojny światowej, będąc w ostatniej klasie Gimnazjum im. św. Marii Magdaleny w Poznaniu, został wcielony do wojska i w latach 1915-1918 walczył w armii pruskiej.

W 1918 roku zdał w Koblencji tzw. wojenną maturę i rozpoczął studia lekarskie na uniwersytecie w Berlinie.

Na wieść o przygotowaniach do powstania wielkopolskiego wrócił do Poznania. Brał udział w walkach o lotnisko na Ławicy, zajęciu arsenału oraz akcjach powstańczych na terenie Wielkopolski. Od 5 lutego 1919 walczył na froncie północnym. W marcu otrzymał awans na podporucznika piechoty i dowództwo 7. kompanii 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich.

Jesienią 1919 roku został urlopowany z wojska i rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1922-1924 kontynuował je na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego. We wrześniu 1924 roku uzyskał stopień doktora wszech nauk lekarskich.

Od 1 kwietnia 1924 do 1 lutego 1931 roku pracował jako asystent w Klinice Ortopedycznej UP kierowanej przez prof. Ireneusza Wierzejewskiego, twórcę polskiej ortopedii. Na mocy umowy między Uniwersytetem Poznańskim a Towarzystwem Dobroczynnym Charitas mieściła się ona w Poznańskim Zakładzie Ortopedycznym im. B.S. Gąsiorowskiego. Osoba prof. Wierzejewskiego łączyła obie instytucje, ponieważ był jednocześnie kierownikiem Katedry i Kliniki oraz dyrektorem Zakładu.

Dzięki stypendium od rządu francuskiego w latach 1925-1926 rozwijał swoje umiejętności w Klinice Chirurgii Dziecięcej i Ortopedii w Lyonie oraz w Klinice Ortopedycznej w Paryżu.

W 1926 roku rozpoczął pracę jako asystent w Studium Wychowania Fizycznego UP; prowadził zajęcia z gimnastyki leczniczej i masażu.

W 1927 roku ponownie wyjechał za granicę i pracował jako wolontariusz w Istituto Ortopedico Rizzoli w Bolonii.

Od 1928 roku kierował poradnią sportowo-lekarską w Poznaniu. W 1930 roku zainicjował w poznańskich szkołach powszechnych pierwsze w Polsce bezpłatne kursy gimnastyki dla dzieci z wadami postawy.

Ponieważ po śmierci prof. I. Wierzejewskiego Klinika Ortopedyczna UP przestała istnieć, w 1931 roku przeszedł na etat Poznańskiego Zakładu Ortopedycznego im. B.S. Gąsiorowskiego i kontynuował tam pracę jako prymariusz do 1937 roku.

W 1933 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy pt. „Badania z dziedziny etiologii i patogenezy wrodzonego zwichnięcia biodra”.

W latach 1933-1939 prowadził na Uniwersytecie Poznańskim wykłady z ortopedii i traumatologii.

W latach 1937-1939 był ordynatorem zorganizowanego przez siebie od podstaw oddziału ortopedycznego Szpitala Wojewódzkiego w Bydgoszczy.

Po wybuchu II wojny światowej został zmobilizowany jako lekarz kapitan rezerwy. W kampanii wrześniowej walczył w Armii Pomorze. Został ranny w bitwie pod Kutnem i 17 września dostał się do niewoli. Po zwolnieniu w kwietniu 1940 roku objął stanowisko ordynatora Oddziału Chirurgii Dziecięcej Szpitala Karola i Marii w Warszawie. Podczas powstania warszawskiego pracował w szpitalu polowym w lecznicy „Sano” przy ul. Lwowskiej, a po jego upadku został ewakuowany do Włodzimierzowa pod Piotrkowem Trybunalskim.

Po wojnie wrócił do Poznania i 5 grudnia 1945 roku objął kierownictwo Katedry i Kliniki Ortopedycznej Uniwersytetu Poznańskiego, którą zorganizował od podstaw. Stworzył w niej Oddział Rehabilitacji, warsztaty ortopedyczne, pracownię psychologiczną, szkołę podstawową, poradnie specjalistyczne, pracownię patofizjologii i biomechaniki oraz pracownię anatomopatologiczną. Dzięki niemu Klinika stała się nowoczesnym ośrodkiem leczniczym, naukowym i dydaktycznym.

W styczniu 1946 roku nominowano go na profesora nadzwyczajnego.

1 grudnia 1950 roku minister zdrowia powołał go na stanowisko krajowego specjalisty do spraw rehabilitacji. Wpłynął na ujednoczenie metod leczenia choroby Heinego-Medina, co znacznie ułatwiło opanowanie epidemii tej choroby, które wybuchły w Polsce w 1951 i 1958 roku, a jego koncepcja kompleksowej rehabilitacji została zintegrowana z publiczną opieką zdrowotną.

W listopadzie 1956 roku nominowano go na profesora zwyczajnego.

W 1959 roku został wybrany na rektora Akademii Medycznej w Poznaniu na trzyletnią kadencję. 1 lutego 1962 roku zrezygnował z urzędu ze względu na stan zdrowia.

W 1959 roku współtworzył pierwszy w Polsce Ośrodek Szkoleniowy przy Klinice Ortopedycznej poznańskiej Akademii Medycznej. W 1960 roku zainicjował powstanie na AM w Poznaniu pierwszej w Europie Katedry Medycyny Rehabilitacyjnej.

We wrześniu 1967 roku przeszedł na emeryturę.

Opublikował ponad 300 prac obejmujących prawie wszystkie działy ortopedii. Od początku kariery do jego głównych zainteresowań naukowych należało wrodzone zwichnięcie stawu biodrowego u dzieci. Był w tej dziedzinie jednym z najwybitniejszych autorytetów na świecie. Opracował również oryginalne metody leczenia operacyjnego m. in. wrodzonej stopy końsko-szpotawej, wrodzonej stopy płaskiej, palucha koślawego, przykurczu Yolkmanna, korekcji przykurczów zgięciowych stawu biodrowego i kolanowego, jednoczesnej dystrakcji i usztywnienia kręgosłupa w przypadkach skoliozy. Był twórcą operacyjnej metodyosteotomii i transiliakalnej.

Należał do Amerykańskiej Akademii Chirurgów Ortopedycznych, Włoskiego Towarzystwa Ortopedii i Traumatologii oraz Akademii Chirurgów Francuskich w Paryżu. Był współzałożycielem i pierwszym prezesem Polskiego Towarzystwa Walki z Kalectwem. Współtworzył powstałe w Poznaniu w 1928 roku Polskie Towarzystwo Ortopedyczne (od 1933 Polskie Towarzystwo Ortopedyczne i Traumatologiczne). W 1962 roku został członkiem korespondentem PAN. W latach 1963-1968 był członkiem Prezydium PAN, a od 1969 był jej członkiem rzeczywistym.

Odnaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1953), Orderem Budowniczych Polski Ludowej (1964), nagrodą im. Alberta Laskera – najwyższym światowym wyróżnieniem w dziedzinie rehabilitacji (1966), nagrodą państwową I stopnia (1968), Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1971), nagrodą im. Alfreda Jurzykowskiego (1973), Warszawskim Krzyżem Powstańczym (1985). Dwukrotnie otrzymał Nagrodę Naukową Miasta Poznania (1951 i 1974). Był pierwszym w historii Kawalerem Orderu Uśmiechu (1969).

W 100-lecie jego urodzin uchwałą Senatu Akademii Medycznej w Poznaniu Państwowemu Szpitalowi Klinicznemu nr 4 nadano jego imię (dziś Ortopedyczno-Rehabilitacyjny Szpital Kliniczny im. Wiktora Degi UM w Poznaniu).

Zmarł 15 lutego 1995 roku w Poznaniu. Pochowano go na Cmentarzu Junikowskim.

Na podstawie: *100 lat ortopedii polskiej (1913-2013)*, red. A. Nowakowski, Poznań 2013; Witold Marciniak, *Profesor Wiktor Dega*, „Kronika miasta Poznania”, 2001, nr 1; Anna Marciniak, *Poznańscy lekarze – członkowie Polskiej Akademii Nauk*, „Kronika miasta Poznania”, 2001, nr 1; Roman Meissner, *Profesor doktor Wiktor Dega, twórca nowoczesnej rehabilitacji polskiej*, „Kronika miasta Poznania”, 1975, z. 1

